TROUW 5 februari 2021

Human heet de nieuwste plaat van de jonge, pianist Shai Maestro. Hij zocht en vond daarop de menselijke maat. ‘Het is de meest ingewikkelde muziek die ik heb gemaakt.’

Mischa Andriessen5 februari 2021, 13:00

De beslissing om het album simpelweg *Human* (mens) te dopen, was de uitkomst van langdurig wikken en wegen. Maar uiteindelijk drukte dat ene, alom bekende woord de kern van deze muziek toch als beste uit, vindt de Israëlische jazzpianist Shai Maestro. Want ook die muziek is een uitkomst – zij het een voorlopige – van een lang en ingrijpend proces en markeert als zodanig de ontwikkeling van Maestro als musicus.

Maestro was heel jong nog, toen hij een aanbod van het beroemde Berklee College of Music afsloeg om toch maar zijn middelbare school in Israël af te maken. Niettemin werd zijn talent al snel door critici en fans opgemerkt, eerst in de band van bassist Avishai Cohen, later in die van drummer Mark Guiliana. Hij maakte ook zes albums onder eigen naam, waarvan de laatste twee op het invloedrijke ECM-label verschenen. Ondanks dat succes op jonge leeftijd – hij wordt vandaag 34 – begreep Maestro dat hij toe was aan een nieuwe stap in zijn muziek.

Leren om los te laten

“De afgelopen jaren ben ik steeds meer gaan inzien dat je als musicus moet leren dingen domweg te aanvaarden, dat je moet leren om los te laten, omdat wat je wezenlijk in de muziek zoekt – het alles overstijgende, de transcendentie – dat je exact dát kwijtraakt als je te veel je best doet. Als je dat probeert te pakken, glipt het weg. Dat proces is al langer ingezet, maar

na het uitbrengen van mijn eerste ECM-plaat *The Dream Thief* geïntensifieerd.
“Wat ik precies probeer te accepteren? De imperfectie en dat het onmogelijk is alles te weten of te beheersen. Voor alle duidelijkheid: dat loslaten heeft niets te maken met het niet serieus nemen van mijn ambacht. Mijn kleine neefje van tien kan misschien wel loslaten, maar niet op een zelfde niveau piano spelen.
“Laat ik een concreet voorbeeld geven. Op de nieuwe plaat staat het nummer *The Thief’s Dream* waarbij ik mijn vorige albumtitel opzettelijk heb omgekeerd, om duidelijk te maken dat er iets veranderd is. Dat nummer heeft een krankzinnig Bulgaars ritme, een 13/8ste maat die we in een moordend tempo spelen. We hebben dat gerepeteerd tot we het konden dromen. Daarna hebben we ons op iets anders geconcentreerd; de eenvoudige, folk-achtige melodie die veel meer de aandacht opeist dan dat ingewikkelde ritme. Dus wat er op de achtergrond gebeurt, is nog steeds zeer complex, maar het is niet de kern.”
Die melodie speelt Maestro tezamen met trompettist Philip Dizack. Na meerdere trio-albums wilde Maestro een extra instrument aan de bezetting toe te voegen. “Ik gebruikte vaak eenzelfde soort effect. Met het pedaal van de piano liet ik een bepaalde noot doorklinken, waardoor die als het ware meezong. Ik besefte dat ik in wezen bezig was een stem te imiteren. Dus die stem wilde ik graag toevoegen aan de muziek, maar ik was er nog niet uit wat het meest geschikte instrument zou zijn. Een blaasinstrument leek me, maar welk? Aanvankelijk dacht ik saxofoon, maar toen ik met mijn band (bassist Jorge Roeder en drummer Ofri Nehemya, red.) een keer in de trein over geschikte kandidaten aan het brainstormen was, kwam ineens de naam van Philip boven, en dachten we alle drie tegelijkertijd, dat is onze man.”

De trompet als de menselijke stem
Dizack voegt inderdaad veel toe op Human. De menselijke maat die Maestro zocht, klinkt duidelijk in het trompetspel door. Met een felle uithaal als een schreeuw, een korte zucht en een afwisselend warm, en schel geluid manifesteert de trompet zich onmiskenbaar als de menselijke stem. Dizack accentueert Maestro’s intenties nog op een andere manier. Namelijk door als trompettist vaak een bepaald niet gebruikelijke dienende rol te vervullen en, in plaats van te soleren, de piano, bas en drums te begeleiden, een manier van spelen waarvan de complexiteit niet direct hoorbaar is, terwijl het juist veel van de trompettist vergt. Ook daar klinkt de verschuiving in Maestro’s muzikale opvatting door. Naar eigen zeggen bevat Human de meest ingewikkelde muziek die Maestro ooit heeft gecomponeerd en uitgevoerd, maar bij de luisteraar blijft vooral de pakkende helderheid van de melodieën hangen.
Treffend voorbeeld daarvan is het nummer *Hank And Charlie*, een stemmig werk dat aan een gospel doet denken. Het is een ode aan pianist Hank

Jones en bassist Charlie Haden, twee inmiddels overleden grootheden uit de jazz die aan het einde van hun beider loopbanen de plaat *Come Sunday* opnamen, een prachtige plaat waar Maestro al lang een bijna obsessieve fascinatie voor heeft. “Je hoort twee heel wijze mannen die oude gospels en hymnes spelen. Harmonisch is het waanzinnig ingewikkeld en interessant wat die twee doen, maar de puur- en eerlijkheid van die melodieën is juist door de eenvoud ervan zo onvoorstelbaar indrukwekkend.
“Een vergelijkbare sobere stemmigheid heeft het stuk *They Went To War*. Het is gebaseerd op een Chinees verhaal. Een man krijgt een paard. De dorpsgenoten feliciteren hem. ‘Bedankt’, zegt de man, ‘maar ik weet niet of het goed of slecht is’. Zijn zoon valt van het paard en breekt zijn arm. De dorpsgenoten betuigen hun deelneming. Weer zegt de man: ‘Bedankt, maar ik weet niet of het goed of slecht is’. Als een oorlog uitbreekt, hoeft de zoon vanwege zijn gebroken arm niet het leger in. ‘Wat een bof’, feliciteren de dorpsgenoten, maar de man zegt: ‘Ik weet niet of het goed of slecht is’. Daar gaat het album over, aanvaarden dat je zoveel niet weet.”